

Az Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ) és az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ) észrevételei és javaslatai a támogatott döntéshozatalról szóló törvényhez kapcsolódóan

2013. augusztus 15.

(1. melléklet a 33106-4/2013-JSZOC számú Kormány előterjesztéshez)

Általános megállapítások

Az új Polgári Törvénykönyv 2:38.§-ban rendelkezik a cselekvőképességet nem érintő támogatott döntéshozatalról.

A CSELEKVŐKÉPESSÉGET NEM ÉRINTŐ TÁMOGATOTT DÖNTÉSHOZATAL

2:38. § [A támogató kirendelése]

(1) A gyámhatóság az egyes ügyei intézésében, döntései meghozatalában belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú számára, annak kérelmére – cselekvőképessége korlátozásának elkerülése érdekében – támogató kirendeléséről határoz.

(2) Ha a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezési perben a bíróság úgy ítéli meg, hogy a cselekvőképesség részleges korlátozása sem indokolt, de az érintett személy meghatározott ügyei intézésében belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szorul, a gondnokság alá helyezés iránti keresetet elutasítja, és határozatát közli a gyámhatósággal. A támogatót a bíróság határozata alapján az érintettel egyetértésben a gyámhatóság rendeli ki.

(3) A támogató kirendelése a nagykorú cselekvőképességét nem érinti.

A cselekvőképesség gyakorlásának elősegítését szolgáló jogintézmény Polgári Törvénykönyvbe, illetve a jelenleg kidolgozás alatt álló külön törvénybe foglalt rendelkezései azonban alapvetően ellentétesek a támogatott döntéshozatal koncepcionális alapelveivel. Aggályainkat az új Kódex kidolgozása kapcsán több alkalommal kifejtettük.

A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény sokszor hivatkozott 12. cikke tartalmazza a cselekvőképességre és a cselekvőképesség gyakorlására vonatkozó rendelkezéseket, melyeknek a ratifikáció révén, hazánknak is eleget kell tennie. A 12. cikk értelmében a részes államok minden megfelelő és hatékony intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő emberek jogainak másokkal azonos alapon történő, egyenlő gyakorlását.

Hazánk felülvizsgálata kapcsán az ENSZ Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága is, az Egyezmény végrehajtásának első két évét értékelve, aggodalmát fejezte ki a támogatott döntéshozatal bevezetésével kapcsolatban, kifejtve, hogy véleménye szerint Magyarország *„az új Polgári Törvénykönyv módosítási folyamatát nem használta fel arra, hogy részletes és megvalósítható keretrendszert biztosítson a támogatott döntéshozatalhoz az Egyezmény 12. cikkének rendelkezései szerint”*.

Az Egyezmény 12. cikkében foglalt paradigmaváltás lényege, hogy a gondnoksági modelleket fel kell váltsa a fogyatékos személyek döntéshozatalának biztosítása és segítése, mely tiszteletben tartja minden fogyatékossgal élő személy, így az értelmi fogyatékossgal, valamint autizmussal élő személyek, önállóságát, akaratát és választásait is.

Sajnos sem a Kódex, sem a külön törvény támogatott döntéshozatali szabályai nem tükrözik azokat a koncepcionális alapelveket, melyek a támogatott döntéshozatal kiindulópontját képezik a 12. cikk, a nemzetközi szakirodalom, jogszabályok és gyakorlat szerint. Ezen túl, mindkét jogszabály igen tömören – a Kódex mindössze egy szakaszban, a külön törvény pedig összesen 12 paragrafusban – rendezi a támogatott döntéshozatal kérdését, nélkülözve az olyan lényeges sarokpontok részletes kifejtését is, mint például a támogató személy eljárása vagy a támogató kinevezésére vonatkozó szempontok kidolgozása.

Véleményünk szerint a támogatott döntéshozatalra vonatkozó külön törvény rendelkezései alapvetően a gondnokság logikáját követik, merev, adminisztratív kereteket adva egy rugalmasságot és progresszivitást követelő rendszernek.

Feltétlenül szükséges hangsúlyozni azt is, hogy mindaddig amíg létezik a helyettes döntéshozatal, azaz a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság rendszere, aggályos, hogy a szükségesség-arányosság elveivel összhangban, képes-e gyökeret verni és dominánsan érvényesülni a támogatott döntéshozatal rendszere. A statisztikai adatok alapján igazolható, hogy bár 2001-ben a Ptk. bevezette a cselekvőképességet ügycsoportok szerint korlátozó gondnokságot, a kizáró gondnokság dominanciája 2012-re, azaz több mint egy évtized alatt sem szűnt meg. A gondnokság alatt álló személyek többsége, mintegy 2/3-a, ma is kizáró gondnokság alatt áll.

Ugyanakkor a gondnokság számos diszfunkcionális eleme annak gyakorlati megvalósulásából ered, – társadalmi előítéletek, a fogyatékoság orvosi szemléletű megítélése, a megfelelő képzések hiánya, a gondnokok eljárása stb. – ezért kiemelkedő jelentőségű olyan szabályozás megalkotása, mely hosszútávon képes irányt mutatni és hozzájárulni ahhoz, hogy a mintegy 60.000 értelmi fogyatékosággal, illetve autizmussal élő embertársunk másokkal azonos, méltó életet élhessen és ha szükséges segítséggel, de gyakorolhassa a minden embert megillető alapvető jogokat.

A támogatott döntéshozatalra vonatkozó szabályokkal (mind a Kódex, mind a külön törvény vonatkozásában) kapcsolatos legfőbb koncepcionális aggályaink az alábbiak:

- a támogatott döntéshozatal igénybevétele csak a „belátási képesség kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú személy” számára biztosított, holott az Egyezmény szellemében a támogatott döntéshozatal igénybevételét, fogyatékosága mértékére tekintet nélkül, bárki számára lehetővé kellene tenni
- a támogatott döntéshozatal önkéntes, bizalmi viszonyon alapuló jellegével ellentétben az orvosi szemlélet dominanciája, nevezetesen, hogy a támogató kirendeléséhez a „belátási képesség kisebb mértékű csökkenését igazoló véleményt” szükséges beszerezni
- automatikusan bizalmi viszonyban álló személynek tekinti a tervezet a Ptk. definíciója szerinti hozzátartozókat. A hozzátartozói viszony azonban egyrészt nem feltétlenül jelent bizalmi viszonyt is, másrészt kizárhat a támogató személyek köréből, más, rokoni kapcsolatban álló személyeket
- hiányzik a támogató eljárásának részletes kifejtése
- a garanciális elemet biztosító bírósági kinevezés helyett, a támogató kirendelése a gyámhatóság feladata
- a hivatásos támogatók által ellátható támogatott személyek nagy száma (30, 35, illetve 45 személy), a gondnoksághoz hasonlóan, ellehetetleníti a rendszeres, személyes kapcsolattartás lehetőségét, ezáltal az egyénre szabott, naprakész segítséget

Konkrét észrevételek és javaslatok

Az előterjesztéssel kapcsolatos konkrét észrevételeink és szöveges javaslataink az alábbiak:

A támogató kirendelése

A támogatott döntéshozatal egy olyan új jogintézmény, mely eddigi jogrendszerünkben nem létezett. Funkciója tekintetében gyökeresen eltér a már ismert gyámhatósági és gondnoksági rendszertől.

Míg a gondnokság a helyettes döntéshozatal elvére épül, ennek megfelelően paternalista szemlélettel bír, addig a támogatott döntéshozatal az egyénből indul ki. A fogyatékossgal élő személy autonómiáját tiszteletben tartva, információkkal, tanácsokkal segíti a fogyatékossgal élő személyt a saját döntései meghozatalában.

A gondnokság és a támogatott döntéshozatal elvi, szemléletbeli különbsége miatt, ezért szükséges a szabályozásban is éles elválasztani a két rendszer mögöttes intézményi háttérét is. A támogatott döntéshozatal csak abban az esetben tudja célját megfelelően betölteni, ha nem a már létező, teljesen különböző elvi alapokon működő gondnoksági rendszer részeként akarjuk „meghonosítani”. Nem tartjuk azonban kizártnak, azt, hogy a rendszer részeként a gyámhatóság kvázi „felügyeleti” szervként, illetve végső döntéshozóként működjön, mely jótékony hatású lehet a gondnoksággal kapcsolatos szemlélet formálására, valamint a támogatott döntéshozatal elterjedésére és megszilárdulására is.

Fentieknek megfelelően javasoljuk, hogy a támogatott döntéshozatal bázisát, háttérintézményét a támogató szolgálatok jelentsék, így javasoljuk, hogy a támogató és a támogatott személy meghallgatását, továbbá a támogatott személlyel kapcsolatos környezettanulmány elkészítését, a szóba jöhető támogató személyek közül a valóban megfelelőek kiválasztását, vagyis a támogató kiválasztását megelőző eljárás lefolytatását, mint feladatot telepítse a jogalkotó a már létező támogató szolgálatokra.

A támogató szolgálatoknál ugyanis már jelen vannak a személyi segítők, akik eddig is hasonló feladatokat végeztek. Szükséges azonban, hogy a támogató szolgálatok ezen új feladataihoz pénzügyi forrásokat is rendeljen a jogalkotó, hiszen a többlet, illetve magasabb színvonalú munkavégzéshez, valamint a megfelelő fejlesztések megvalósításához ez elengedhetetlen. Egyébként is

országos szinten szükséges lenne a támogató szolgálatok fejlesztése, így ez egyéb szempontból is kézenfekvő megoldás lenne.

A támogatott és a támogató személy viszonyának kiindulópontja a kettejük közötti bizalom, melynek hiányában nem is rendelhető ki támogató személy. Véleményünk szerint, ahogyan azt a fentiekben is kifejtettük a vérségi kapcsolat nem feltétlenül jelent bizalmi viszonyt is, ezért javasoljuk, hogy a hozzátartozói viszony a kirendelésnél csupán előnyt élvezzen, ne automatikusan előlegezzen bizalmi viszonyt. A támogató és a támogatott személy közötti bizalmi viszony meglétét igazoló megállapodáson túl, a gyámhatóság minden esetben (támogató hivatásos támogató személy kirendelése esetén is) beszerzi a támogató szolgálat véleményét, illetve szükség esetén személyes meghallgatást tart.

Nem értünk egyet a tervezet azon rendelkezésével, mely a belátási képesség kisebb mértékű csökkenését igazoló szakvélemény beszerzését írja elő a támogató kirendeléséhez, hiszen ez ellentétes a támogatott döntéshozatal céljával és szellemével. Bár a Ptk tartalmazza „a belátási képesség kisebb mértékű csökkenése” kritériumot, véleményünk szerint azonban annak beszerzése nemcsak abban az esetben szükségtelen, ha a támogató kirendelésére a bíróság gondnokság alá helyezést elutasító határozata alapján, hivatalból, kerül sor, hanem akkor is, ha a támogató kirendelését a leendő támogatott személy kéri.

Feltételezhető, egyrészt, hogy a támogatott döntéshozatalt olyan személyek kívánják majd igénybe venni, akik akár önállóan, akár a környezetük például családjuk vagy a támogató szolgálat segítségével felismerik azt, hogy valamilyen támogatásra, segítségre van szükségük ügyeik intézéséhez. Másrészt a rendszer további intézményi szereplői, így a támogató szolgálat és a gyámhatóság, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a bizalmi viszony nem áll fenn, még mindig dönthet úgy, hogy nem rendeli ki a kért támogató személyt. Mindezekre tekintettel feleslegesnek tartjuk az orvosi szemléletet erősítő és a támogatott döntéshozatal koncepciójával ellentétes, a belátási képesség csökkenését igazoló szakvélemény kötelező beszerzésének előírását.

Véleményünk szerint nem indokolt a támogató személyek számának maximalizálása, mert ez beszűkíti a támogatott személy lehetőségeit arra nézve, hogy a legpontosabb információt szerezhesse meg, az általa leghitelesebbnek tartott forrásból. Az is lehet, hogy a támogatott életének kettőnél több területén szorul támogatásra, ám minden területen más támogatót tart kompetensnek, mely esetben nem zárható ki kettőnél több támogató kirendelése sem.

Mindezekre tekintettel a támogató kirendelése és ezzel összefüggésben az értelmező rendelkezések kialakítása kapcsán az alábbiakat javasoljuk:

Értelmező rendelkezések

1. §

1. § 5. támogató szolgálat: a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényben szereplő támogató szolgáltatást ellátó intézmények

A támogató kirendelése

2. §

2. § (1) A támogatott személy kérelmére vagy a bíróság gondnokság alá helyezés iránti keresetet elutasító határozata alapján hivatalból, a támogató szolgálat külön jogszabályban meghatározott eljárás lefolytatására, melynek alapján javaslatot tesz a lehetséges támogató(k) személyére. A támogató szolgálat javaslata alapján a gyámhatóság a támogatott személlyel – a támogatott döntéshozatal alkalmazása és a támogató személye tekintetében is – egyetértésben, határozatlan időre támogatót rendel.

(2) A gyámhatóság támogatóul olyan, a támogatott személlyel bizalmi viszonyban lévő személyt rendelhet ki, aki nem áll a (4) bekezdésben megállapított kizáró okok hatálya alatt és vállalja a támogatói feladatokat ellátását.

(3) A támogatott személlyel bizalmi viszonyban álló személynek kell tekinteni azt a személyt, akivel a bizalmi viszony az érintetteknek a gyámhatóság előtt tett közös nyilatkozata alapján fennáll. A bizalmi viszony fennállásáról nem szükséges a gyámhatóság előtt nyilatkozni, ha annak fennállása az érintetteknek közokiratban vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban foglalt megállapodásából megállapítható. A támogató(k) kiválasztása során, a támogatott személlyel bizalmi viszonyban álló személyek közül előnyben kell részesíteni a támogatott személynek a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti hozzátartozóit.

3. §

(1) -

(2) A távol lévő vagy más okból akadályozott támogató mellé a gyámhatóság a támogatott személy részére szükség szerint helyettes támogatót is rendelhet.

(3) A gyámhatóság a támogató kirendeléséről a támogató és a támogatott személy közös nyilatkozata, illetve megállapodása és a támogató szolgálat véleménye alapján dönt. Amennyiben a körülmények indokolják, így különösen,

ha a bizalmi viszony meglétének hiányára adatok merülnek fel, a gyámhatóság a támogatott és a támogató személyt is meghallgatja.

A támogató eljárása, felelőssége

Tekintettel a támogatott döntéshozatal újszerűségére nagyon fontos, hogy az erről szóló törvény tartalmazza a támogató feladatait is, legalább példálózó jelleggel. Ez iránymutatást adhat abban a tekintetben, hogy mik a minimális „elvárások” a támogató személlyel szemben, hogyan és milyen módon szükséges eljárnia. Ez a felsorolás abból a szempontból is jelentőséggel bír, hogy támpontot adhat a gondnokság és a támogatott döntéshozatal közti alapvető különbségek megvilágítására.

A felek közti bizalmi viszony nagyon fontos, így e viszony fenntartása érdekében tartjuk lényegesnek a felek közti rendszeres kapcsolattartást. Ez egy rokoni, baráti kapcsolatnak magától értetődő velejárója, ám gondolnunk kell a hivatásos támogatókra is, akik esetében ez már nem biztos, hogy annyira magától értetődő magatartás.

Fontos hangsúlyozni, hogy a támogatónak nem feladata döntést hozni a támogatott személy helyett, a döntést mindig a támogatott személy hozza meg, viszont a támogatónak úgy kell eljárnia, hogy eljárásával a döntés megszületését, annak kifelé való megfelelő kommunikálását elősegítse, mindezt úgy, hogy a támogatott személy az adott helyzetből tanulhasson, döntési kompetenciái fejlődhessenek, döntéseit a sajátjának érezhesse. A támogatónak tehát törekedni kell arra, hogy saját érdekei, elképzelései helyett a támogatott személy nézeteit, szemléletét helyezze előtérbe, és ennek tükrében nyújtsa szükséges mértékű segítséget a számára.

A támogató személy eljárásának áttekintése szempontjából lényeges kérdés lehet, hogy a tevékenysége valamilyen szinten dokumentálva legyen. Javasoljuk, hogy a támogatott személy életét jelentősen befolyásoló, lényeges kérdések kapcsán hozott döntéseknél legyen kötelező az írásos dokumentáció, egyéb esetekben pedig csak akkor, ha ezt a támogatott személy kéri, vagy a gyámhatóság felhívja a támogatót. Ideális esetben természetesen minden egyes döntést megelőző diskurzusnak, kommunikációnak lesz valamiféle nyoma, mely egyébként is inkább a hivatásos támogatók ellenőrzése esetében bír jelentőséggel.

Véleményünk szerint – a tervezettel is egyetértésben – a támogatott döntéshozatal kapcsán nincs szükség külön felelősségi alakzat megállapítására. Úgy véljük, hogy ennek meghatározása, a támogatott döntéshozatal logikájából következően, gyakorlatilag lehetetlen is.

Tekintettel arra, hogy nem a támogató személy hoz döntéseket, hanem a döntéshez „csak” támpontokat, segítséget nyújt, ezért egy-egy döntés következményei kapcsán – természetesen leszámítva azokat az eseteket, amikor a jogszabályokkal általában ellentétes módon járt el (de ez bármely állampolgárra, bármely cselekménye kapcsán igaz) – nem is vonható felelősségre.

A gyakorlatban lehetetlen lesz megállapítani, illetve nem lesz olyan hatóság vagy szerv, mely azt objektív kritériumok alapján el tudná dönteni, hogy mikor lépte túl a jogkörét a támogató, mert gyakorlatilag a „jogköre” arra terjed ki, hogy a lehető legjobb döntések meghozatalához segítséget, támogatást nyújtson.

Mindezek persze nem vonatkoznak azokra az esetekre, amikor a támogató személy nyilvánvalóan kárt okoz, de ezek a kirívó esetek, a jelenlegi jogrendszerben is értékelhetőek, szankcionálhatóak.

Amit tehet a szabályozás, az az, hogy körültekintően írja elő a kiválasztás folyamatát és szempontjait, továbbá olyan dokumentációs kötelezettséget ír elő a nagyobb horderejű, például vagyoni kérdéseket érintő ügyek kapcsán, melyből megállapíthatóak a tanácsadás, támogatás pontos körülményei és végkimenetele. Ha ezek alapján feltételezünk egy bizalmi viszonyt, azonban mégis valamilyen, a támogatott személy érdekeit, jogait sértő esemény következik be, rendelkezésre állnak a Ptk.-ban található általános kárfelelősségi szabályok, illetve súlyosabb esetben, a más jogszabályokban, így a Btk.-ban megtalálható felelősségi alakzatok.

Javasoljuk továbbá, hogy a támogató és a támogatott személy közötti viszonyra vonatkozóan, további garanciális szabályok /lásd 4.§ (6)/ segítsék az esetleges visszaélések elkerülését.

Lássunk egy példát: tegyük fel, hogy a támogató személy rábeszéli a támogatott személyt, hogy 1 Ft-ért adja el a házát neki, földönfutóvá téve ezzel a támogatott személyt.

1. Egyrészt mivel a támogató személy kiválasztásának folyamatában nemcsak a támogató szolgálat, de a gyámhatóság is részt vesz, valószínűsíthető, hogy körültekintően fogják megvizsgálni a támogatott személy körülményeit, valamint a támogató személlyel való viszonyát, illetve a megfelelő támogató személyt fogják kiválasztani, kizárva ezzel a visszaélések lehetőségét.

2. Ha ez mégsem így történne, a szerződés egyrészt az általunk javasolt 4. § (6) bekezdés, másrészt a Ptk. rendelkezései alapján is megtámadható lenne bíróság előtt, feltűnő értékaránytalanságra hivatkozva. Mivel a támogatott döntéshozatal mellé telepített intézményi háttér (támogató szolgálat, gyámhatóság) rendszeres, illetve a dokumentálási kötelezettség révén eseti kapcsolatban állna a támogatott személlyel, nagyobb volumenű ügyek esetén egy ilyen visszaélésről is tudomást szerezne, így biztosítva az utólagos megtámadás lehetőségét, jogvédelmet nyújtva ezzel a támogatott személynek. Jobb esetben a rendszeres kapcsolattartás révén, akár már az ügyletet megelőzően is tudomást szerezne

valamelyik szerv (vagy akár a támogatott környezetében élő más személyek) a visszaélésről, így akadályozva meg a szerződés létrejöttét.

Ugyanakkor mivel egy adásvételi szerződés megkötéséhez ügyvéd közreműködése is szükséges, elképzelhető, hogy akár ilyen feltételekkel az ügyvéd tagadná meg a közreműködést az ügyletnél, vagy az ügylet körülményei miatt (az ügyfél személye stb.) jelzéssel élne pl.: a gyámhatóság felé.

3. Sajnos a jog nem képes minden élethelyzetre megnyugtató megoldást nyújtani, gondoljunk csak a számtalan, devizahitel-felvétel miatt nehéz helyzetbe került családra. Ezzel a kijelentésünkkel nem amellett érvelünk, hogy nem támogatjuk azt, hogy a lehető legszélesebb körű védelmet szükséges biztosítani a fogyatékossgal élő személyek számára, hanem véleményünk szerint lehetetlen minden élethelyzetre jogi garanciát nyújtani. Körültekintő, ésszerű szabályozással szükséges azonban biztosítani azt, hogy a legtöbb kockázatos helyzet elkerülhetővé váljon.

A támogató eljárása, feladatai és felelőssége

4. §

(1) A támogató személy minden esetben a támogatott személy világnézetét, élethelyzetét, véleményét, céljait és érdekeit elsődlegesen figyelembe véve köteles segíteni a támogatott személyt a döntéshozatalban.

(2) A támogató személy a támogatott személy adott helyzetben felmerülő igényeihez mérten, a támogatott személy képességeit, döntési kompetenciáit tiszteletben tartva nyújtja a döntéshozatalhoz szükséges segítséget.

(3) A támogató feladatai különösen:

a) a támogatott személlyel rendszeresen, személyesen, telefonon, vagy egyéb módon kapcsolatot tart,

b) segít támogatottnak a döntéshez szükséges információk megszerzésében és megértésében

c) tájékoztat azokról a körülményekről, amelyek fontosak a megalapozott döntéshez

d) ismerteti a választási lehetőségeket, segít megérteni az egyes döntések következményeit

e) elmagyarázza azokat a tartalmakat, amelyek nem érthetőek a támogatott személy számára

f) segít megfogalmazni a támogatott személy akaratát

g) segít abban, hogy a támogatott személy a döntésének megfelelően cselekedni tudjon

h) segíti a kommunikációt a támogatott és harmadik személyek között

i) a támogatott körül már rendelkezésre álló, természetes és professzionális segítség nyújtási formák összehangolásával segíti kialakítani a támogatott személy körüli támogató hálózatot

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a támogató jogosult

- a) azoknál a közigazgatási, polgári és büntető eljárási cselekményeknél jelen lenni, amelyekben a támogatott személy érintett,
- b) az eljárási cselekmény rendjét meg nem zavaró módon a támogatott személlyel egyeztetni,
- c) a támogatott személy jognyilatkozatának megtételekor jelen lenni,
- d) tanácsaival, a támogatott személy számára szükséges tájékoztatás megadásával a támogatott személy jognyilatkozatának megtételét elősegíteni,
- e) a támogatott személy kérésére bármely egyéb, személyét, vagy vagyonát érintő döntése meghozatalához segítséget nyújtani, valamint a döntése meghozatalában személyes jelenlétével közreműködni.

(4) A támogató, a támogatott életét jelentősen befolyásoló, lényeges kérdésekben való döntés meghozatala kapcsán, vagy egyébként is, ha azt a támogatott személy kéri, vagy erre a gyámhatóság felhívja írásba foglalja, hogy miben segítette a támogatott személyt, és milyen tanáccsal látta el. A támogatott személy életét jelentősen befolyásoló, lényeges kérdésnek kell tekinteni különösen az életpálya megválasztásával, a családtervezéssel, az egészségügyi kezeléssel, ellátással kapcsolatos döntéseket, valamint a támogatott személy vagyonát, anyagi helyzetét jelentősen befolyásoló döntéseket.

(5) A támogató a kirendeléséről szóló gyámhatósági határozattal igazolja, hogy a támogatott személy vonatkozásában támogatói feladatokat lát el.

(6) A támogató személy nem vehet részt azon döntések meghozatalának segítésében, melynek eredményeként kötelezettség vagy felelősség alól mentesül vagy bármilyen más előnyben részesül, illetve a döntésben egyébként érdekelt. Az ezen kötelezettség megszegésével létrejövő jogügylet a Ptk. érvénytelenségre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(7) A támogató eljárásával, működésével, feladatainak ellátásával kapcsolatos panasszal a támogatott személy a gyámhatósághoz fordulhat. A gyámhatóság köteles a panaszt kivizsgálni.

(8) Ha a támogató a támogatott személynek kárt okoz, úgy felelősségére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell megfelelően alkalmazni.

A támogató tevékenységének felügyelete

Véleményünk szerint is indokolt lehet, hogy a gyámhatóság felügyeletet gyakoroljon a támogató személyek felett. A felülvizsgálat szó helyett azonban javasoljuk a felügyelet szó használatát, annak érdekében, hogy a kifejezés ne a tevékenység felülbírálatát jelentse.

Álláspontunk szerint is van létjogosultsága a rendkívüli intézkedésnek a fentiekben részletezett esetekben, vagyis akkor, ha feltehető, hogy a támogatott döntéshozatal nem megfelelően vagy egyáltalán nem tölti be funkcióját.

A támogató tevékenységének felügyelete

5. §

(1) A gyámhatóság a támogató tevékenységét öt évenként áttekinti.

(2) Az (1) bekezdés szerinti időponttól függetlenül rendkívüli intézkedésnek van helye, ha

- a) azt a támogatott személy vagy a támogató kéri,
- b) a támogatott személyt gondnokság alá helyezte a bíróság,
- c) más hatóság értesíti a gyámhatóságot a támogató és a támogatott személy közötti érdekellentétről, vagy
- d) olyan egyéb tény, körülmény jut a gyámhatóság tudomására, amely indokoltá teszi a támogató tevékenységének ellenőrzését.

(3) A támogató tevékenységének áttekintése során a gyámhatóság meggyőződik arról, hogy

- a) a támogatott személy továbbra is igényli-e, hogy egyes ügyei intézésében, döntései meghozatalában támogató segítse,
- b) a támogatott személy egyetért-e azzal, hogy a kirendelt támogató lássa el a továbbiakban is a támogatói feladatokat, és
- c) a támogató a támogatott személy érdekében járt el.

(4) A gyámhatóság a támogató tevékenységének áttekintése során, szükség esetén személyesen hallgatja meg a támogatót és a támogatott személyt.

(5) A gyámhatóság a támogató személy tevékenységének áttekintése eredményeként,

- a) a támogató és a támogatott személy egyetértésével változatlan formában fenntartja a támogató kirendelését, feltéve, hogy ez nem ellentétes a támogatott személy érdekeivel,

- b) felmenti vagy elmozdítja a támogatót és a támogatott személy kérelmére, vele egyetértésben
- ba) új támogatót rendel, vagy
- bb) megszünteti a támogatott döntéshozatalt.

A hivatásos támogató

A hivatásos támogató kirendelése

Nem derül ki a szabályozásból, hogy mit ért a jogszabály a Kormány által kijelölt, hivatásos támogatókat foglalkoztató szervén. Ennek tisztázása szükséges a további észrevételeink kifejtéséhez.

Nem értünk egyet azzal a rendelkezéssel, mely lehetővé teszi a hivatásos gondnoki feladatokat ellátó személy hivatásos támogatóként történő kirendelését. A gondnokság és a támogatott döntéshozatal rendszere közötti meghatározó szemléletbeli különbségnek a tisztség ellátása kapcsán is tükröződnie kell, ezért annak érdekében, hogy a hivatásos támogató által támogatott személyek esetében se üresedjen ki a támogatott döntéshozatal, javasoljuk 7. § (3) b) pontjának törlését.

A törvény lehetővé teszi, hogy a gyámhatóság hivatásos támogatóul rendelhesse a mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személyt, illetve azt a személyt, akit a jogi személy megjelöl a hivatásos támogatói teendők ellátása érdekében. A szabályozás értelmében a kijelölt személy a támogatói tevékenysége ellátása során költségtérítésre jogosult.

Fenti rendelkezésekkel összhangban az értelmező rendelkezések között szükséges tisztázni, hogy mit ért a jogszabály a mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személy fogalma alatt, illetve a kijelölt személy költségtérítésére milyen forrás áll rendelkezésre. A mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személy kifejezés helyett, a fogyatékossgal élő személyek érdekvédelmével foglalkozó civil szervezet kifejezést javasoljuk.

A hivatásos támogató kirendelésével kapcsolatos javaslataink tehát az alábbiak:

Értelmező rendelkezések

1.§

6. fogyatékossgal élő személyek érdekvédelmével foglalkozó civil szervezet: a gyámhatóság által hivatásos támogatóul rendelhető jogi személy, melynek létesítő okiratában foglalt céljai között szerepel az értelmi vagy pszicho-szociális vagy halmozott fogyatékossgal vagy autizmussal élő személyek érdekeinek képviselése

A hivatásos támogató

7. § (3) A gyámhatóság hivatásos támogatóul

- a) a hivatásos támogatói feladatokat ellátó, a Kormány által kijelölt szervvel közszolgálati jogviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban foglalkoztatott személyt (?)
- b) fogyatékossgal élő személyek érdekvédelmével foglalkozó civil szervezet

rendelhet ki.

A hivatásos támogató által egyidejűleg ellátható támogatott személyek száma

A 7.§ (5), (6), (7) bekezdése értelmében a hivatásos támogató 30, egyes esetekben 35, legfeljebb pedig 45 támogatott személy érdekében járhat el egyidejűleg. Fentiekben kifejtett érveinkre figyelemmel javasoljuk, hogy a hivatásos támogató minden esetben egyidejűleg legfeljebb 8 támogatott személy érdekében láthasson el hivatásos támogatói feladatokat, hiszen így biztosítható csak a megfelelő személyre szabott, egyéni segítség és a rendszeres kapcsolattartás.

Nem értünk egyet azzal a különbségtétellel, mely a hivatásos támogató közszolgálati jogviszonya alapján, illetve a támogatott személyek igényeire figyelemmel lehetővé teszi az egyidejűleg ellátható támogatott személyek számának növelését. A közszolgálati jogviszony nem indokolja a különbségtételt, hiszen minden hivatásos támogatónak azonos képesítési előírásoknak kell megfelelnie, a közszolgálati jogviszonyban álló hivatásos támogató számára nincsenek további képesítési vagy egyéb kritériumok előírva. Annak érdekében, pedig hogy az alapvetően bizalmi viszonyra épülő, önkéntes alapon kiépülő támogatott döntéshozatal, hivatalos keretek között is céljának megfelelően tudjon működni és a hivatásos támogató is valódi segítséget tudjon biztosítani szükséges a támogatott személyek számának minimalizálása.

Javasoljuk, hogy a hivatásos támogató egyidejűleg legfeljebb 8 támogatott személy érdekében járhatson el:

A hivatásos támogató

7.§ (5) A hivatásos támogató egyidejűleg 8 támogatott személy érdekében járhat el.

A hivatásos támogató díjazása

A hivatásos támogatókat támogatói feladataik ellátására tekintettel, támogatott személyenként díjazás illeti meg, mely a szabályozás értelmében az öregségi nyugdíj legkisebb összegének legalább 10%-a.

A szabályozás nem rendelkezik arról, hogy a díjazás milyen időközönként illeti meg a hivatásos támogatókat (heti, havi, évi), melynek rögzítése mindenképpen szükséges. Tekintettel továbbá arra, hogy a hivatásos támogató egy teljesen új jogintézményhez kapcsolódó tisztség, annak érdekében, hogy megfelelő társadalmi megbecsültséget nyerjen szükséges a díjazás összegének emelése legalább az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 30%-ra. Mindezekre tekintettel, nem értünk egyet azzal a kritériummal sem, mely a támogatói feladatok mértékéhez köti a díjazás megállapítását.

A hivatásos támogató

7.§ (6) Ha a hivatásos támogató tevékenységét munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban látja el, díjazását úgy kell megállapítani, hogy annak összege támogatott személyenként, havonta az öregségi nyugdíj legkisebb összegének legalább 30%-át elérje.

A hivatásos támogatók képzése

A szabályozás értelmében a hivatásos támogatók képzését és továbbképzését a gyámhatóság szervezi.

Javasoljuk, hogy a hivatásos támogatók képzését a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal szervezze, a fogyatékkal élő személyek érdekvédelmével foglalkozó civil szervezetekkel együttműködésben, annak érdekében, hogy a

hivatásos támogatók átfogó, alapos és megfelelő szemléletű képzésben részesülhessenek.

A hivatásos támogató

8.§ (1) A hivatásos támogatói feladatokat vállaló személyek képzését és továbbképzését, külön jogszabályban foglalt rendelkezések szerint, a fogyatékossgal élő személyek érdekvédelmével foglalkozó civil szervezetekkel együttműködésben a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal szervezi.